

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: O. Kuijk, Brantwijk 76, Amstelveen

Opgericht 1 januari 1881

Wetenschap logenstraf kwakzalvers

Deze zotte waardeloze
bedenksels noemt men
medicijnen:

**Snelwerkende
anti-rheuma-druppels**

Koeien-urine tegen stuipen

**Laxeermiddel
tegen suikerziekte**

Boenwas als zalf

Staalwijn tegen kanker

HET RIJKSINSTITUUT voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek heeft de goede gewoonte om door het uitgeven van „Mededelingen” periodiek een blik te gunnen op de activiteiten van dit instituut. Deze mededelingen worden afgedrukt o.a. in het Pharmaceutisch Weekblad. Zo treft men in het nummer van 9 november 1962 van dit laatste periodiek de mededelingen nr 50 aan van genoemd instituut, waarvan de inhoud zeker niet verouderd mag heten en zich ook nu nog alleszins leent voor commentaar.

Ridderzalf

STILZWIJGEND gaan wij voorbij aan de rubriek „Geneesmiddelen met bekende samenstelling”. Een dusdanig onderzoek valt buiten de interessesfeer van onze vereniging, tenzij een verpakt geneesmiddel een geheel andere samenstelling zou hebben gehad dan de aangeprezen. Dit nu kwam gelukkig niet voor. Wel werden ook nu enkele kwantitatieve afwijkingen gevonden.

Voor ons van belang is de rubriek „Verpakte geneesmiddelen, waarvan de samenstelling niet door de fabrikant is

opgegeven”. Behalve Naturel I, „Snelwerkende antirheumadruppels”, bestaande uit vloeibare paraffine en een alcohol-aftreksel van looizuurhoudende planten (Nederl. Kruidenverzend Centrale) blijkt de Ridder Meyer boorzinkzalf als „Ridderzalf” aan de man te brengen, zonder de samenstelling te vermelden. Deze ass. apotheker vermeldt evenmin de apotheker, waar hij als ass(istent) onder toezicht zou werken.

IN DE RUBRIEK „andere geneesmiddelen van onbekende samenstelling” doet een inheemse drank uit Nigeria bepaald vies aan. Er bestaat namelijk geen reden om aan de overgeleverde samenstelling (jarenlang bewaarde koeienurine, tabakssap en plantenaftreksels) te twijfelen. Twijfel aangaande het nuttig effect bij konvulsies bestaat er echter terecht.

Dan is er ook nu weer een „kruidendokter” die tegen diabetes een stevig laxeermiddel meent te moeten aanprezen. Een zalf bleek merkwaardig veel te lijken op boenwas (terpentijn met gele was) in klassieke samenstelling.

Lang niet gek is het B-water uit Waddinxveen, waarmee men de bips van zuigelingen goed kan houden. Veel goedkoper is echter om geen borax-glycerine op de babyhuid te smeren,

maar wat borax aan het waswater toe te voegen. Alleen is het dan geen B-water meer.

Trieste lijst

HET TELKENMALE terugkeren van de trieste lijst der „wondermiddelen”, aanbevolen tegen kanker, vervult ons met gramschap. Deze vermindert zeker niet door het kennismaken van de „geneesmiddelen”, welke met euvele moed of met een misdadige onverschilligheid tegen deze vreselijke ziekte als heilbrengend, als genezing gevend, worden aanbevolen. Ditmaal vermeldt de lijst als werkzaam:

- Waterige citroenzuuroplossing van 5%.
- Staalwijn-concentraat.
- Vitamine A.
- Vitamine C.
- Vitamine E.
- Calciumzout van Pantotheenzuur (bekend uit haarwaters).
- Vitamine B complex.

Kostelijke dingen moet men vaak van verre halen. Deze ervaring pleegt te worden omgedraaid tot „wat van verre

vervolg op pag 2

Vurig strijder tegen kwakzalverij Ph. B. Ottervanger overleden

ONZE VERENIGING tegen de Kwakzalverij heeft met leedwezen vernomen dat een van haar actiefste leden, de heer Ph. B. Ottervanger te Hilversum, op 73-jarige leeftijd is overleden.

Met zijn heengaan is de vereniging een fervent tegenstander van de kwakzalverij ontvallen. Hoe dikwijls kwam hij niet op jaarvergaderingen van onze vereniging met kracht van argumenten betogen, dat een felle koers moest worden gevaren, niet alleen tegen de beoefenaren van de kwakzalverij, maar ook tegen allen die paranormale onzin aan het grote publiek trachten te verkopen, als ware het alleszins wetenschappelijk verklaarde fenomenen.

De heer Ottervanger behoorde tot de weinige Nederlanders, die zich in de strijd tegen de kwakzalverij hadden gepend met een schat van gegevens.

Aan de hand van zijn uitvoerige bibliotheek en door nauwkeurig onderzoek van vele vermeende gevallen van bovenzintuigelijke verschijnselen, be-

schikte de heer Ottervanger over een stortvloed van argumenten om aan te tonen, dat die paranormale verschijnselen en die paranormale begaafdheid eigenlijk nimmer afdoende was aangevoerd.

De overleden Hilversummer kende alle zwakke plekken in het front van de paragnosten, helderzienden, psychometristen, telepaten en magnetiseurs. Hij kende hun smoesjes, nog voordat zij waren uitgesproken. Ottervanger was in zijn jeugd zelf een geestdriftig goochelaar geweest en hij wist hoe gemakkelijk het was om de goegemeente met een paar goedgespeelde trucjes om de tuin te leiden.

Ottervanger kon grote verontwaardiging laten doorklinken over de zogenaamd wetenschappelijke benadering van het vraagstuk van de paranormale verschijnselen. In dit verband had hij grote bezwaren tegen het werk van de Utrechtse bijzondere hoogleraar prof. Tenhaeff, wien hij onvoldoende kritische zin verweet en een te grote goedgelovigheid en vertrouwen in de mensen en in het bijzonder in één paragnost.

Terrier

De overledene volgde als een terrier alle publikaties, radiouitzendingen en televisie-programma's over het onderwerp van de paranormale verschijnselen en wee de auteur, die daarbij lichtgelovig de fraaiklinkende wonderverhaaltjes van de paragnosten en andere wonderdokters opdiste.

Met menigeen ontspon zich een felle polemiek en Ottervanger kon er zich van overtuigd houden, dat hij velen met zijn argumenten en doorslaggevend bewijsmateriaal tot gezondere inzichten heeft gebracht.

Uiteraard ging hij altijd voorop in het waarschuwen tegen de gevaren van de kwakzalverij, vooral daar waar deze werd uitgeoefend door paragnosten die zich beriepen op bovenzintuigelijke geneeskraften.

Voor deze fel gevoerde strijd in het belang van de volksgezondheid en de geestelijke hygiëne in ons volksbestaan past een woord van eerbiedige hulde aan de nagedachtenis van de heer Ph. B. Ottervanger.

Dwangsom van TANDARTSEN tegen KWAKZALVERS

DE „TANDARTS met roetzwarthanden”, een beunhaas uit Wormerveer, is door de Haarlemse kantonrechter veroordeeld tot een boete van f 1000,— en een voorwaardelijke boete van f 1000,— met een proeftijd van drie jaar.

De gevaarlijke beunhaas, die onder hoogst bedenkelijke hygiënische omstandigheden patiënten behandelde, tanden en kiezen trok en zelfs injecties toediende, werd enkele weken geleden in IJmuiden op heterdaad betrapt bij het onbevoegd uitoefenen van de tandheelkunde.

Gezien het feit dat de mislukte tandtechniker reeds eerder voor hetzelfde feit was veroordeeld eiste de Haarlemse officier van justitie de maximumboete van f 1000,— per geval. Er waren twee gevallen telaste gelegd. Twee getuigen waren ter zitting aanwezig.

De maatschappij ter bevordering der Tandheelkunde zal daarnaast nog door middel van een juridisch adviseur een civiele vordering tegen de kwakzalver indienen namens alle tandartsen in de gemeente IJmuiden, waardoor een dwangsom kan worden ingesteld van enkele duizenden guldens, indien de beunhaas het zou wagen opnieuw met zijn levensgevaarlijke praktijken te beginnen.

Bureau Vereniging

HET BUREAU van de Vereniging tegen Kwakzalverij is gevestigd ten huize van de directeur, de heer D. H. van den Bosch, „Groot Schuttershoef”, Arnhemseweg 10, Leusden post Amersfoort.

Aan dit bureau zijn alle inlichtingen omtrent de vereniging en de kwakzalverijbestrijding verkrijgbaar.

Directeur Van den Bosch is gaarne bereid verzoeken tot het houden van lezingen over de kwakzalverij te behandelen.

„MEDICIJNEN”

vervolg van pag 1

komt is kostelijk”, een uitspraak, die zeker niet juist behoef te zijn. Toch blijkt deze vermelding van verre landen nog steeds reclamewaarde te hebben.

Naast het vieze drankje uit Nigeria zien we dan ook een geheimzinnig wrijfmiddel uit Voor-Indië verschijnen. Bij onderzoek echter blijkt het een samenstelling te hebben, die helemaal niet geheimzinnig aandoet en — in individueel aangepaste verhoudingen — hier al sinds jaar en dag in de huispraktijk wordt voorgeschreven.

Ergerlijk is, dat een „Laboratorium” het bestaat om vermageringstabletten in de handel te brengen, die een wekamine bevatten. Een inblaaspoeder tegen keelaandoeningen bevat doodleuk kwiksulfide.

Ten slotte nog een tip: tegen verhoogde bloeddruk zou een mengsel van suiker en maïsbloem baten, indien men althans waarde hecht aan de therapie van een (niet medisch) Dr te Breda.

Bonafiditeit (indien aanwezig) niet vast te stellen

PARLEMENT MOET BESLISSSEN OF WET ANNO-1865 NOG LEEFT

IN HET PARLEMENT is op het ogenblik een wetsontwerp in behandeling over de para-medische beroepen. Men heeft hierbij ook het bevoegdheid geven aan „para-normale genezers” ter sprake gebracht.

Deze twee vraagstukken hebben niet veel meer gemeen dan het voorvoegsel „para”. Het wetsontwerp betreft een regeling van handelingen die in opdracht van en onder controle van een arts moeten geschieden, zoals b.v. het verzorgen van kunstledematen, breukbanden, enz. Bij de para-normale genezers” echter gaat het om personen van wie sommige mensen aannemen dat zij over geheimzinnige krachten beschikken, waardoor zij op geheimzinnige wijze zieken kunnen genezen. Er wordt dan gevraagd aan echte „para-normalen”, die „bonafide” zijn, bijzondere rechten te geven daardoor hun handelingen niet meer onder de strafwet zouden vallen.

Onmogelijk

Om aan deze wensen tegemoet te komen zou men moeten kunnen vaststellen, wie „paranormaal” en wie „bonafide” is. Het een zowel als het ander is onmogelijk. Men weet ook niet waar men de grenzen moet trekken: er zijn magnetiseurs, practioners van Christian Science, helderzienden, irisdiagnostici, gebedsgenezers, wichelroedeloopers, aardstralenbedwingers enz. En wat de bonafiditeit betreft kan men alle graden aantreffen van een ernstige — soms religieuze — overtuiging tot aan brutale oplichting toe.

Hoe zal men hier ooit het kaf van het koren kunnen scheiden? De zaak loopt eigenlijk al sinds 1912, toen Van Hamel, Van Houten en Van Holten tot Echten het recht van „vrijheid van genezing te zoeken” aan de orde stelden. Sindsdien hebben de betreffende ministers van sociale zaken en volksgezondheid altijd afwijzend gestaan tegenover regelingen tot het toelaten van „onbevoegden” tot de ziekenbehandeling.

Iedere minuut

IN hun memorie van antwoord op het voorlopig verslag der Eerste Kamer over het ontwerp van wet op de para-

Nevenstaand artikel
van
dokter F. Wibaut,
arts te Zeist, nemen
wij met zijn toestemming over uit
„Het Parool” van
26 april 1963

medische beroepen hebben de ministers van justitie en van sociale zaken en volksgezondheid beiden gezegd dat zij van mening zijn dat zogenaamde apranormale genezers niet onder de werking van deze wet moeten worden gebracht. Laatstgenoemde heeft hieraan toegevoegd dat daarmee overigens niet wil zijn gezegd, dat het niet in zijn voornemen zou liggen een regeling voor de uitoefening van de geneeskunst door niet krachtens de wet van 1865 bevoegde genezers in overweging te nemen. Hier is dus een duidelijke wijziging in het standpunt. Maar de verwezenlijking er van is verre van eenvoudig. Dat loopt onvermijdelijk uit op een vrijheid voor iedereen om te „genezen.” De Duitsers noemen dat „Kurierfreiheit.”

Ter verdediging hiervan stelt men, dat de bestaande wet van 1865 op de uitoefening der geneeskunst niet meer in het rechtsbewustzijn van het volk leeft. Deze wet wordt iedere minuut van de dag overtreden. Het schijnt dat er in Nederland meer onbevoegde dan bevoegde uitoefenaars der geneeskunst zijn.

Gevaarlijk

DAARTEGENOVER kan men aanvoeren, dat men de mens tegen zichzelf moet beschermen en dat zowel uit een oogpunt van volksgezondheid (b.v. doelmatige ziekte-bestrijding) als van individueel belang (b.v. de mogelijkheid dat het tijdstip waarop de bevoegden

nog hulp konden brengen wordt verzuimd) elke hulp door onbevoegden gevaarlijk kan worden. Van de landen waar een dergelijke behandelingsvrijheid bestaat schijnt Noorwegen de beste wetgeving te hebben. Hierbij moeten anderen dan artsen, zich van bepaalde handelingen onthouden. Bovendien mogen zij bepaalde ziekten niet in behandeling nemen.

Welwillend

Het maken van een wet naar dit model is voor Nederland echter niet zomaar mogelijk. In Nederland kan men niet gestraft worden als men geen schuld heeft. De onbevoegde die een ziekte behandelt die hij niet mocht behandelen en die daardoor ernstige schade aan de betrokkene veroorzaakt zou zich met beroep op zijn onkunde altijd van schuld kunnen vrij pleiten.

Er zal dus nog wel heel wat gediscussieerd moeten worden eer hier een beslissing valt. Daarbij zullen de voordelen van het „artsen-monopolie” — zoals men het wel noemt — nog wel eens scherp naar voren moeten worden gebracht. De uiteindelijke beslissing zal niet in handen liggen van rechters, die opvallend welwillend staan tegenover onbevoegden, of tot stand komen door petitie van hoogstaande landgenoten, maar gewonnen moeten worden door het enige lichaam dat bevoegd is tot het oordeel of een wet nog in het rechtsbewustzijn van het volk leeft: de volksvertegenwoordiging.

F. WIBAUT

REDACTIE:

Medisch redacteur:

dr. J. H. Ligterink, arts en apotheker, Amsterdam

Pharm. redacteur:

J. E. Buijter, apotheker,
Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle

Ook Franse magnetiseurs willen wetsbescherming

TIEN LEDEN van de Gaullistische fractie hebben bij de Franse volksvertegenwoordiging een voorstel ingediend om de „guerisseurs” (wonderdokters) onder bepaalde voorwaarden een wettelijke status te geven. Men mag aannemen dat de medische wereld hier tegen in fel verzet zal komen. Het aantal wonderdokters in Frankrijk wordt geschat op honderdduizend, van wie vijfhonderd zich als de elite, dus als een soort super-genezers, beschouwen.

Zij tellen vele honderdduizenden onder hun cliënten, mensen die uit mystieke overwegingen liever naar een wonderdokter dan naar een echte arts gaan, die bang zijn voor een onderzoek of voor een operatie, die aan een ongeneeslijke ziekte lijden en zich daarmee niet kunnen of willen verzoenen, zo meldt de Parijse correspondent van de Haagsche Courant.

Verdiensten

MERKWAARDIG genoeg kent Frankrijk officieel het beroep van genezer, want verscheidene van deze lieden lopen met een persoonsbewijs op zak waarop als beroep „guerisseur” staat vermeld en waarop de prefectuur van politie officiële stempels en handtekeningen heeft gezet.

Een goed-beklante wonderdokter verdient ongeveer f 12.000,— per maand, maar is door de ontvanger van de belastingen moeilijk te controleren omdat hij geen boeken bijhoudt en ook geen bankrekening bezit.

Proces

DE BESTE RECLAME voor de wonderdokter is wanneer de justitie hem een proces aandoet wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Dan zorgt zijn bond voor een advocaat, die zonodig tientallen getuigen de balie laat passeren om te bezwe-

ren hoe voortreffelijk zij door de verdachte zijn genezen. De grote boulevardpers en vooral de op sensatie beluste weekbladen geven van zulke processen uitvoerige verslagen en worden daarvoor weer indirect beloond met advertenties.

MEDISCH ALARM

DE WESTDUITSE artsenkamer werkt aan de oprichting van een waarschuwingdienst, die ten doel heeft alle Duitse artsen onmiddellijk te informeren over schadelijke nevenwerkingen van geneesmiddelen, indien deze ergens in de Bondsrepubliek aangetoond zijn. De president van de artsenkamer, Dr. Fromm, deelde mede dat besprekingen gaande zijn om een dergelijke waarschuwingdienst uit te breiden tot andere West-Europese landen.

REGISTRATIE

BIJ DE WESTDUITSE BONSDAG is door het ministerie voor gezondheid een wetsontwerp ingediend, dat regelingen bevat voor de reclame en registratie van nieuwe geneesmiddelen. Op het ogenblik kan men registratie niet weigeren. Het wetsontwerp voor de beperking van de reclame omvat o.a. een mogelijkheid tot het verbieden van propaganda via het gesproken woord. In de motivering wordt o.a. gezegd, dat de reclame voor medicamenten via radio, televisie en film bijzonder indringend en suggestief is. Men acht dergelijke reclame-media voor geneesmiddelen niet in aanmerking te komen.

„Deze handelingen kunnen hoogst gevaarlijk zijn”

TANDTECHNIKER VEROORDEELD

DE 48-JARIGE tandtechniker G. B. is door de kantonrechter te Rotterdam wegens het onbevoegd uitoefenen van tandheelkunde, vier maal gepleegd, veroordeeld tot evenzoveel boetes van f 150 (of 25 dagen hechtenis).

Het uitgebreide instrumentarium dat daarbij was gebruikt, is verbeurd verklaard.

De officier van Justitie, mr. J. D. de Jong, sprak hierbij over een kwalijke zaak. Verdachte is volledig als tandarts opgetreden. Hij gaf injecties met een gevoelloos makende stof en trok tanden en kiezen. Het kan hoogst gevaarlijk zijn wanneer een onbevoegde dergelijke handelingen verricht.

Rouleersysteem

DE TANDTECHNIKER was in dienst bij het Instituut Vacupan aan de Claes de Vrieselaan, eigenaar J. van Wijk. Het lag in de bedoeling, zo lezen we in het Vrije Volk, dat hij daar het beheer zou krijgen. B. verdiende driehonderd gulden in de week!

Mr. De Jong zei dat dit instituut door het betalen van hoge lonen de tandtechnici lokt. Zij gaan dan dingen doen die zij eigenlijk niet mogen doen. Wanneer zij door de kantonrechter veroordeeld worden is het uit. Maar dan komen er weer andere tandtechnici. De officier eist vier boetes van f 250 en verbeurdverklaring van het instrumentarium.

De raadsman mr. A. F. A. van Velzen zei in het pleidooi dat B. destijds met het beheer van het instituut werd belast omdat de heer Van W. ziek was. Als gevolg van deze omstandigheden heeft hij dingen gedaan die onder omstandigheden niet zouden gebeuren.

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, *Arts* te Hilversum, *Voorzitter*; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-van der Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, *Secretaris*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; Mr. J. E. Goudsmit *Kantonrechter* te Haarlem; Dr. H. H. Scholten, *Dierenarts*, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; H. Dijkstra, *Oud-Commiss. van Politie* te Amsterdam; Mr. J. D. van den Berg, *Rechter* te Arnhem; Mr. G. C. M. van Nijntaten te Voorburg, *Referendaris* bij het Ministerie van Justitie; Dr. J. H. Ligterink, *Arts* en *Apotheker* te Amsterdam en J. E. Buijer, *Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid* te Zwolle.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonne's: Mevr. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters ..... f 2,50

Administratie Maandblad:

Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, tel. 02959 - 19114.